

เทศน์เช้า วันที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

แล้วนี่โลก ศาสนามันเจริญ เห็นไหม ว่าคำว่า “ศาสนาเจริญ” เรานี้เกิดมามีวาสนามากๆ เลย พวกเราเกิดมามีวาสนามาก เว้นไฉนนะ คุณะ คุณเวลาองค์หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ เพราะหลวงปู่มั่นท่านเล่าเอง ท่านบอก “เวลาท่านปฏิบัติไป ท่านปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์” ท่านปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์นะ

คำว่า “พระโพธิสัตว์” หมายถึงว่าปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า คนที่ปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้าแล้วสร้างบุญญาธิการมาหาศาล ต้องมหาศาลนะ แล้วมหาศาลโลกจะได้แย้งมหาศาลทำไมเกิดอยู่ที่อุบลฯ เป็นลูกชาวไร่ชาวนา เวลาพระโพธิสัตว์นะ เกิดเป็นสุนัขก็เกิด เกิดเป็นปลาก็เกิด เกิดเป็นกวางก็เกิด พระโพธิสัตว์หมายถึงว่าเกิดมาแล้วเพื่อจะเชิดชูหรือว่าบำเพ็ญประโยชน์ไง พระโพธิสัตว์เกิดสภาวะแบบนั้น

หลวงปู่มั่นท่านปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ แล้วเวลาท่านปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า เวลาท่านภาวนาไป เห็นไหม เพราะกึ่งพุทธกาลตอนนั้นในสังคมสมัยนั้นก็ตัวใครตัวมัน มันก็ไปประสาโลก มันไม่เข้าหลักเข้าเกณฑ์ ไปศึกษากับใครก็มีแต่ทฤษฎี มีแต่คำบอกเล่า แล้วคำบอกเล่าเราก็บอกเล่าในใจเราแล้ว ไปฟังคนอื่นเขาบอกเล่าอีกอย่างหนึ่ง มันก็ออกนอกกลุ่มออกไป แล้วมันไม่เข้า

คำว่า “พระโพธิสัตว์” มันเหมือนกับเจ้าชายสิทธัตถะนี่ไปเรียนกับอาจารย์ดาบส เห็นไหม เวลาบอกเรื่องสมมตินี้ไม่เชื่อ เพราะอะไร? เพราะว่าคนที่สร้างบุญญาธิการมา มีปฏิภาณมีไหวพริบ มันเข้าใจว่าสิ่งนั้นมันไม่ใช่จะความจริง

หลวงปู่มั่นก็เหมือนกัน เวลาท่านปฏิบัติไปนี่มันไม่เข้า มันมีนิมิตต่างๆ มันก็ไม่เข้า สุดท้ายแล้วด้วยความรู้เลย รู้ว่าเวลามันจะเข้าด้ายเข้าเข็ม บารมีของพระโพธิสัตว์มันก็เข้ามา เข้ามาเป็น

ฉานโลกีย์ พระโพธิสัตว์ทำสมาธิได้เป็นฉานโลกีย์ เห็นใหม่ ก็เลยลาพระโพธิสัตว์ ลาเลยนะ บอกลาพระโพธิสัตว์ บอกลาพระพุทธเจ้า เพราะว่าสาวกะ สาวก ก็เป็นพระอรหันต์เหมือนกัน ก็เลยประพฤติปฏิบัติมาเห็นใหม่

พอประพฤติปฏิบัติไป ปัญญามันเข้าไปทำลายกิเลสของตัวเอง แล้วไปแก้หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่เสาร์ท่านบอก “ท่านปรารถนามาเป็นพระปัจเจกฯ” พระปัจเจกฯ ก็มีบุญญาธิการเหมือนกัน

คนที่จะแก้ไขตัวเองได้ มันต้องรู้จักวิธีการ รู้จักการกระทำของตัวเองก่อน เห็นใหม่ แล้วก็ไปแก้หลวงปู่เสาร์ ไปแก้เจ้าคุณอุบาลี แล้วไปแก้ครูบาศรีวิชัย แต่ครูบาศรีวิชัยแก้ไขไม่ได้ นี่ครูบาอาจารย์เล่า เพราะครูบาศรีวิชัยบอกว่า “กลับไม่ได้แล้ว เพราะตัดสินใจไปแล้ว ต้องเดินหน้าไปอย่างเดียว” แต่พวกนี้ก็กลับหมด เห็นใหม่

นี้จะบอกว่าถึงพุทธกาลศาสนาเจริญ เจริญที่ไหน เจริญที่วิธีการ วิธีการที่ถูกต้อง การประพฤติปฏิบัตินั้นก็ถูกต้อง วิธีการที่ถูกต้อง ใครเป็นคนว่าถูกต้องล่ะ กิเลสมันว่าถูกต้องนะ คำว่า “ถูกต้อง” นี่ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค คำว่า “สมุทัย” กิเลสตัดความทะยานอยากนี่เป็นสมุทัย

ตัดความทะยานอยาก เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ เราก็มีตัณหาของเรา ความว่าตัณหาของเรา เราก็ว่าสิ่งนี้เป็นความถูกต้อง แต่ถ้าสมมุติละ ตัณหาเป็นสมมุติใหม่ ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ ถ้าละ... ละวิธีใด ละด้วยมรรคญาณ เห็นใหม่ สมุทัยกับมรรคต่างกันไหม?

สมุทัย เห็นใหม่ สมุทัยคือตัดความทะยานอยาก คือความคิด คือสิ่งที่เราจินตนาการขึ้นมา แต่ถ้ามันเป็นมรรค คำว่า “มรรค” นะ มรรคเป็นสมมุติใหม่ นี่สมมุติแก้สมมุติไม่ได้ ในเมื่อสัพเพ ธมมา อนตตา บัญญัตินี้ยังเป็นสมมุติอยู่ ทฤษฎีนี้เป็นสมมุติอยู่ ธรรมและวินัยนี้เป็นสมมุติ ธรรมและวินัย เห็นใหม่

แต่ว่าเป็นวิมุตติแล้ว เวลาผ่านไป เวลาพระอรหันต์เป็นผู้ที่มีศีลสมบูรณ์แล้วยกเว้นเลย ยกเว้น แม้แต่สวดปาฏิโมกข์ก็ไม่เป็นอาบัติ เพราะอะไร? เพราะไม่มีเจตนา ไม่มีเจตนาเลย ถ้าพูดถึงนี้สติวินัย เรียกว่าถือสติวินัย สติวินโย ทาทพุโพ อธิกรณสมถะ ๘ อย่างนี้จะไม่เป็นอาบัติ เห็นใหม่ พ้นจากสมมุติไปทั้งหมดเลย วินัยนี้สมมุติ กฎหมายนี้สมมุติ กติกานี้สมมุติ แต่ว่าสมมุติ ถ้าเราเลิกใช้ประโยชน์ สมมุติจะเป็นประโยชน์

ถ้าเราเลือกใช้สมมุติไม่เป็น คูลิ คูด่างนักวิชาการหรือนักกฎหมาย เขาอาศัยกฎหมาย อาศัยเลาะเล็มไปตามกฎหมายแล้วเอากฎหมายมาเอาเปรียบพวกเรา แต่คนถ้าซื้อตรงกับกฎหมาย เห็นไหม

มรรคก็เหมือนกัน ก็เป็นสมมุติอันหนึ่ง มรรคนี่เป็นสมมุติ แต่ว่าสมมุติอันนี้มันเป็นมรรค มันไม่ใช่ค้นหา ไม่ใช่สมุทัย ถ้าไม่ใช่สมุทัย คูลิ เวลาเราจะสร้างบ้านสร้างเรือน เห็นไหม ต้นไม้ ต้นหนึ่ง ต้นไม้ต้นหนึ่งจะเป็นต้นไม้ที่ดีไหม ต้นไม้ต้นนั้นดีมาก แต่ต้นไม้ใช้ประโยชน์อะไร? ประโยชน์ก็ฟอกอากาศ ประโยชน์ของต้นไม้ นั่น

แต่ถ้าเราจะเอาต้นไม้มาสร้างบ้านสร้างเรือน เห็นไหม เราต้องเลื่อย คำว่า “เลื่อย” ฟังสิ! คำว่า “เลื่อย” เราต้องเลื่อย เราจะทำคานทำตรงทำอะไร เราต้องเลื่อยไปตามยาวของต้นไม้ใช่ไหม แต่ถ้ามันเป็นค้ำคานความทะยานอยากนะ เขาว่าเลื่อยเราก็เลื่อย โคนต้นไม้ขึ้นไปก็เลื่อยทางขวางๆ ไปมันก็เป็นได้ แต่อย่างมากที่สุดเป็นปาร์เก้ ปาร์เก้ไปทำอะไรได้ มันก็ทำได้บ้านตุ๊กตา

แต่ถ้าเราจะเลื่อยไม้ เห็นไหม นี่เราบอกเวลาภาวนาไป นิमितใจ เวลาเห็นนิमित เวลาเห็นว่า ถ้าทำนิमितไป เราใช้ปัญญา เราใคร่ครวญไป เวลาเราไปเห็นกาย เห็นกายนี้เป็นนิमितนะ อุกคหนิมิต ปฏิภาคนิมิต ปฏิภาคะคือขยายส่วนแยกส่วน

ขยายส่วนแยกส่วนเป็นปฏิภาคะ เห็นไหม ขณะที่เห็นต้องเห็นสัจจะความจริง เห็นต้นไม้ ไร่ไหม เราจะล้มต้นไม้ เราจะเลื่อยต้นไม้ คำว่า “เลื่อยต้นไม้” ถ้าคนเลื่อยเป็น เขาก็เลื่อยออกมา เป็นประโยชน์นะ จะสร้างบ้านสร้างเรือนจะเป็นตรง เป็นพื้น เป็นอะไร เป็นประโยชน์ขึ้นมา นี่วิธีการที่ถูกต้อง นี่คือมรรคญาณ

ถ้ามรรคเหมือนกัน เลื่อยเหมือนกัน นี่ก็เลื่อย เห็นไหม นิमितเหมือนกัน แล้วก็ทำลาย เหมือนกัน แต่การทำลายทำลายอย่างไร ทำลายคือตัดให้เป็นชิ้นเป็นท่อน ตัดให้เป็นป่นเป็นผงไปเลย เป็นจีเลื่อยหมดเลย ไม่เป็นอะไรเป็นชิ้นเป็นอันขึ้นมาเลยหรือ มันจะต้องเป็นชิ้นเป็นอันขึ้นมา การเลื่อยต้องเลื่อยให้ถูกวิธี เห็นไหม มรรคมันถูกวิธี วิธีการกับเป้าหมาย วิธีการต้องถูกต้องนะ แล้ววิธีการ คำว่าเลื่อยเหมือนกัน คนหนึ่งเลื่อยเป็นไม้ขึ้นมาเพื่อไปสร้างบ้านสร้างเรือน อีกคนหนึ่งเลื่อยมาเพื่อเป็นเศษเป็นพื้นขึ้นมา นี่มันต่างกันไหม

นี่สมมุติเหมือนกัน คำว่า “สมมุติ” จะบอกว่าสมมุติทั้งหมดจะแก้กิเลสไม่ได้ สมมุติ เห็นใหม่ เขาบอกต้องเป็นธรรมแก้กิเลส กิเลสแก้กิเลสไม่ได้ ใช่ว่าต้องเป็นธรรมแก้กิเลส แล้วธรรมอยู่ที่ไหน?

ธรรม เห็นใหม่ สัจธรรม สัจจะความจริง สัจจะความจริงต้องทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าไม่มีความสงบของใจเข้ามาละ คุณติ คุณทางวิทยาศาสตร์ที่เขาทดลองวิทยาศาสตร์กัน ถ้าสิ่งที่ว่าห้องทดลองหรือสิ่งต่างๆ ที่มันไม่สะอาด มันจะมีสารต่างๆ ทำให้มันเป็นตัวแปร เห็นใหม่ เขาต้องทำความสะอาด ต้องทุกอย่าง

นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันยังมีกิเลสเรา ตัดหาความทะยานอยากนี้มันเป็นกิเลสโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว ถ้าเป็นธรรมชาติของเรานี้ เราทำด้วยกิเลส เห็นใหม่ ทำด้วยกิเลส ฟังสิ! ฟังว่าเราทำด้วยกิเลส เห็นใหม่ ในห้องทดลองของเรานั้นสกปรกกรูกรังไปหมดเลย แล้วเราก็มั่นใจว่าจะทดลองทางวิทยาศาสตร์ ทดลองแล้ว แล้วค่ามันจะออกมาเป็นอย่างไร? ค่าออกมามันก็มีสิ่งเจือปนมหาศาลไปหมดเลย

ถ้ากิเลสของเรา ตัดหาความทะยานอยากในหัวใจเรา เราต้องทำความสงบของใจเข้ามา เราต้องทำความสะอาดก่อน ถ้าทำความสะอาดก่อน ทุกอย่างสะอาดก่อน แล้วเราก็มั่นใจทดลองทางวิทยาศาสตร์ตามสารเคมี ตามสิ่งที่เราวิเคราะห์ต่างๆ เราวิจัยต่างๆ ขึ้นมาให้มันเป็นค่าตามค่าของมัน เห็นใหม่ มรรคมันเกิดอย่างนี้ ถ้าเป็นมรรค มรรคจะเป็นสภาวะแบบนี้ มันจะไม่มีกิเลสของเราไปเจือปน แล้วมีเราไหม?

เรานี้ละ มันมีเราโดยธรรมชาติ เรานี้มีโดยธรรมชาตินะ เราเกิดมานี้อะไรไปเกิด อวิชชา จิตนี้พาเกิด พาให้เราเกิดมา ในเมื่อมันมีเราอยู่แล้ว เริ่มต้นนะ เริ่มต้นจากเราไป มันถึงว่าเริ่มต้นใช้ปัญญา นี่ มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิใจ มันเป็นการต้องทำความสะอาดของหัวใจนี้ไง ทำความสะอาดห้องทดสอบของเรา ทำความสะอาดสิ่งที่เราจะมาวิจัยให้มันมีค่าของมันตามธรรมชาติของเขา อย่าให้มีสารอย่างอื่นเข้ามาเจือปน เราต้องแยกออกก่อน ความแยกออกอย่างนี้ มันปัญญาอบรมสมาธิจะปฏิเสธตรงนี้ไม่ได้ จะปฏิเสธสมมุติไม่ได้ เพราะเราเกิดมาโดยสมมุติ แล้วเราเป็นสมมุติด้วย

แต่เราเอาสมมุติให้มันเป็นมรรค เอาสมมุตินี้มาแก้สมมุติ ถ้าสมมุติที่มันเป็นวิธีการที่ถูกต้อง มันเป็นมรรคญาณ มันเป็นมรรค เห็นใหม่ มันเป็นอริยสัจอันหนึ่ง แต่วิธีการตรงแยกนี้มัน

สำคัญมาก ถ้าคนเราไม่เป็น คนเราไม่เข้าใจ เห็นใหม่ คำพูดเหมือนกันนะ กิน รับประทาน เห็นใหม่ กิน รับประทาน ต่างๆ นี่คำพูดเหมือนกัน แต่กิริยาการกระทำมันเป็นคนละขั้นละตอนนะ

อย่างพวกเรานี้จะทำอะไรก็ได้ ถ้าเราเป็นเพื่อนฝูงกัน เราเจอกัน เราจะกินไปเล่นหัวไปก็ได้ แต่เราออกสังคมเราทำอย่างนั้นได้ไหม เวลาเราออกสังคม ยิ่งออกไประหว่างประเทศ ออกไปสังคมของผู้ดีเขา เขาทำอย่างนั้นไม่ได้นะ เขาถือว่าเสียมารยาท เสียมารยาท เห็นไหม

มรรคก็เหมือนกัน วิธีการมันจะทยายขึ้นมา มันจะละเอียดขึ้นมา มันเป็นขั้นเป็นตอนของมันขึ้นมา เราจะเอาสิ่งที่คงที่อย่างนั้นได้อย่างไร มันจะคงที่ของมันไปไม่ได้ล่ะ เพราะอะไร? เพราะมรรคทยายเข้ามา มรรคละเอียด มรรคทยายนะ สมมุติเราไปติดอะไรที่เราเข้าใจผิด นี่มันเป็น การกระทำขึ้นมา แต่มันยังไม่ถูกต้องของมัน ไม่ถูกต้องของธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” คำว่า “สมควร” มันเป็นสมควรของเขา แต่ในเวลาเราปฏิบัติเรารู้ เวลาเรานั่งไป อยากได้สมาธิ อยากมีปัญญา อยาก.. ยิ่งฟังธรรมยิ่งเป็นโทษนะ

ปริยัติก็เหมือนกัน ปริยัติ...ใครเรียนปริยัติ ถ้าเรียนยังไม่ถูกต้อง เห็นใหม่ เรียนมาเป็นโทษกับเรา เพราะว่ามันเป็นการจินตนาการ มันเป็นการคาดหมายหมดเลย แล้วถ้าเรียนขึ้นมาแล้วนี่ เอาเป็นประโยชน์ด้วยนะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศนาว่าการมา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งนั้นแหละ แต่มันสกปรกด้วยหัวใจของเราใจ สกปรกด้วยความคิดของเรา สกปรกด้วยการจินตนาการของเรา สกปรกตรงนี้

แต่ถ้าสมควรแก่ธรรม เห็นใหม่ สมาธิก็เป็นสมาธิตามความเป็นจริงนะ มันจะมีความสงบของใจเข้ามา มันจะมีความสงบนะ มันจะมีความรู้สึก ไม่ใช่ว่างๆ ว่างๆ ไอ้เขาที่ว่าว่างๆ นี่โดนกิเลสหลอกนะ เพราะอะไร? เพราะว่างๆ ใครรู้ว่าว่าง จิตนี้มันรู้ว่าว่าง แต่ถ้าเป็นสมาธินะ มันปล่อยหมด ตัวเราเองเป็นความว่าง แล้วพูดไม่ได้ มันจะพูดว่าความว่างไม่ได้ มันจะสื่อความว่างไม่ได้ มันเป็นความว่าง มันไม่ใช่มันรู้ว่าว่าง แต่เราไปรู้ว่าว่างๆ กัน นี่เป็นว่างๆ ว่างๆ มันรู้อารมณ์แล้วนะ มันเสวยอารมณ์แล้ว มันเสวยความว่าง ความที่ว่างๆ นี้

ถ้าเราคิดไป เราคิดไปมันก็เหมือนกับคลื่นวิทยุ เห็นใหม่ เวลาเขาเปิดคลื่นมา เปิดเสียงมา มันก็ซ่าๆ อย่างนั้น ว่างๆ ก็เป็นอย่างนั้น เพราะเราเปิดแล้ว คลื่นรับคลื่นแล้ว แต่ขณะที่เราปิดหมด เราปล่อยหมด เห็นใหม่ มันปิดหมด มันจะไม่มีคลื่นนั้นมา

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันไม่ออกรับรู้ มันก็ไม่มีคลื่นนี้มา มันจะไปว่างๆ อะไร ตัวมันเอง เป็นความว่างแต่ไม่ใช่รู้ว่าว่าง รู้ว่าว่างมันก็โดนหลอกไปชั้นหนึ่ง เห็นไหม โดนหลอกไปชั้นหนึ่ง นี่มันก็ไม่สะอาดแล้ว แล้วจะไปรู้ข้างนอกอีก รู้ข้างนอกมันก็เปลี่ยนอารมณ์ใจ เรารู้ว่าว่างก็ เปลี่ยนเป็นแสง สี เสียงออกไป เห็นไหม นี่มันเป็นเปลือก มันเป็นอาการของใจ ไม่ใช่ใจทั้งหมด เลย มันไม่ใช่เป็นสมาธิ ไม่เป็นอะไรเลย แต่เราก็คาดหมายกันไป

ถ้าวิธีการมันผิด มันผิดตั้งแต่เริ่มต้น เริ่มต้นผิดหมดเลย แล้วก็ผิดกันไป นิमितขึ้นมา สร้าง นิमितขึ้นมา เพราะคำพูดมันบอกว่าผิด เพราะอะไร? เพราะวิภาคะนี่มันจะแยกด้วยกำลังของใจ มัน จะแยกด้วยกำลังของมัน ถ้าจิตมีกำลัง มันจะแยกของมันเป็นกำลังของมัน มันจะเป็นวิภาคะ มันจะ แยกจากอุกคหนิมิตเป็นวิภาคนิมิต

แต่ถ้าเราไปทำลายด้วยความรู้สึก เอาทำลายเข้าไป ทำลายมัน เวลาเขาปฏิบัติกันนะ เวลา เห็นกาย เวลามันระเบิด...ระเบิดเยอะเยอะไป ระเบิดแล้วทำไมไม่ปล่อยกิเลสละ เพราะอะไร? เพราะมันมีจิตใต้สำนึก เราศึกษาธรรมกันมา พอจิตมันเป็นไปมันก็สร้างภาพ จิตมันหลอกจิตนะ เวลาวิปัสสนาไปกิเลสมันหลอกกิเลส กิเลสหลอกเรานี้มากเลย ขนาดทำดีนี้ เราดีดี เห็นไหม ต้อง ทำมาดีอย่างนั้นๆ ทำไปเรื่อยๆ ทำดีจนดีคือดี ไม่ใช่ดีดีดี มันเป็นความดี ความดีเป็นเครื่องดำเนิน เป็นภาวะดำเนินขึ้นไป

ถ้ามันเป็นสภาวะความเป็นจริง เหมือนกับที่ว่าเราเลื่อยไม้ เห็นแค่จับเลื่อยไม้แล้วเลื่อยไม้ ไปตามความยาวของไม้ ไม้ก็เมตรๆ เขาว่าไป อย่างนี้ถูกต้อง แต่ถ้าจับเลื่อยไม้แล้วเลื่อยทางขวาง เห็นไหม มันจะตัดออกมาอย่างมากที่สุดก็ทำได้เพียง ทำปาร์เก้เล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น มันเป็นประโยชน์ ไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน เริ่มต้นวิปัสสนา คำว่า “ภาวนากัน ภาวนากัน” เริ่มต้นก็ภาวนากัน แล้ว ปัญญาเกิดขึ้นมามันคนละเรื่องเลย คนละเรื่องเดียวกัน ภาวนาเหมือนกัน เป้าหมายก็ต่างกัน เพราะ อะไร? เพราะมันไม่เดินไปตามทำนองคลองธรรม มันเดินตามกิเลส กิเลสต้องการอย่างไร ก็ทำ ตามนั้น เพราะจะให้เหมือนกัน แต่เข้าใจว่าเหมือนกันแล้วก็จะมาบังคับให้เหมือนกัน ผู้ใดปฏิบัติ ธรรมไม่สมควรแก่ธรรม ไม่เป็นสัจจะความจริง แต่บีบบังคับ! จะบีบบังคับให้ธรรมเป็นธรรม เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้หรือ!

แต่ถ้ามันเป็นสัจจะความจริงของมัน มันจะเป็นความจริงของมัน เห็นไหม มันเป็นมรรค อยู่ในอันเดียวกัน ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เป็นอริยสัจเหมือนกัน แต่ขณะฝ่ายทำลายคือฝ่ายทุกข์ กับตัณหา ทุกข์กับสมุทัยนี้ทำลายชีวิตเราทุกข์ยากอยู่นี้ ฝ่ายที่เป็นคุณประโยชน์ เห็นไหม ฝ่ายที่มรรคญาณทำลาย มันเกิดนิโรธ ...ความสุข อันเดียวกันนะ อริยสัจนี้มันมีฝ่ายลบและฝ่ายบวกอยู่ในอันเดียวกัน เราใช้ในแง่ลบเป็นลบหมดเลย ถ้าเราใช้แง่บวกมันจะบวกของมันมา แต่คนใช้มันใช้เป็นไม่เป็น คนควบคุมอันนี้ได้ไหม คนเข้าไปอริยสัจแล้วรู้จักอริยสัจ เจอความจริงไหม

เราทุกข์กันอยู่นี้มันก็เป็นอริยสัจจริงๆ ทุกข์จริงๆ เกิดมานี้ทุกข์จริงๆ ตัณหาความทะยานอยากจริงๆ แต่มรรคมันเกิดข้างใหม่ แล้วมันเกิดนิโรธข้างใหม่ มันเป็นอริยสัจเหมือนกัน แต่ว่าใช้ฝ่ายไหน ฝ่ายบวกและฝ่ายลบ ก็ว่าสมมุติเหมือนกัน แต่สมมุติส่วนหนึ่งเอาเป็นมรรค สมมุติอีกส่วนหนึ่งเป็นกิเลส

ถ้าการกระทำ แค่จิตเห็นการกระทำนั้นก็รู้ว่าทำผิดหรือทำถูก แต่ที่นี้มันเป็นเรื่องของสังคม เวลาพูดไปข้อเท็จจริงนะ ธรรมะเป็นอย่างนี้ ธรรมะไม่มีลูปหน้าปะจุมุก ธรรมะคือธรรมะ มันเป็นสัจจะความจริง ทฤษฎีคือทฤษฎี ต้องเป็นอย่างนั้นโดยธรรมชาติ แต่คนเวลาเราเอาตัวตนเข้าไปบวก แล้วมีสิ่งที่ว่ามิบวกมิลบ มันก็ว่ากันไปตามโลก นั่นเป็นโลกนะ

แต่ถ้าเป็นธรรมไม่เป็นอย่างนั้น ต้องเป็นสัจจะความจริง ทุกข์เป็นทุกข์ สุขเป็นสุขในหัวใจของเรา เรา รู้จริงของเรา เห็นไหม “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” สมควรแก่...ธรรมะย่อมคุ้มครอง คุ้มครองใจเรานี้ ใจเราจะไม่ผิดพลาดไปเลย ถ้าเราจะผิดพลาด มันก็เป็นเรื่องของกิเลส ตัณหาความทะยานอยาก แล้วเราก็ค่อยๆ แก้ไขกันไป แก้ไขไปนะ

คนเราถ้ายังสำนึกตัว ทุกคนถ้ารู้ว่าผิดแล้วแก้ไข คนนั้นมีโอกาส ถ้ารู้ว่าไม่ยอมรับสิ่งต่างๆ เลย แล้วทำไป เป้าหมายมันก็คือว่าจะไม่รู้อะไรเลย เบลอๆ ไปอย่างนั้นนะ แล้วไม่กล้าเข้าสังคม ไม่กล้าพูดความจริง เอาความจริงเข้ามาโต้แย้งกันนะ มันแพ้ข้อเท็จจริงไง ถ้าข้อเท็จจริงขึ้นมาแล้ว ล้มไปตามข้อเท็จจริงนั้น

แล้วธรรมะอย่างนี้ธรรมะหลบซ่อนอย่างนั้นหรือ?

ธรรมะไม่องอาจกล้าหาญหรือ?

ธรรมะไม่กล้าเข้าสังคมหรือ?

ธรรมะไม่กล้าพิสูจน์หรือ?

สิ่งที่พิสูจน์...สัจจะความจริงจะเป็นอย่างไรใหม่?

ถ้าเป็นอย่างนั้นมันต้องพิสูจน์ตามความจริง “ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม” เราต้องการสัจจะความจริง ข้อเท็จจริง เรื่องของบุคคล เรื่องของสถานะ เรื่องของเรา...ยกไว้ ถ้าพูดถึง เป็นหมู่คณะกัน เป็นเพื่อนกัน เพื่อนก็คือส่วนเพื่อน ข้อเท็จจริงต้องเป็นข้อเท็จจริงอย่างนั้น เอวัง